Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומערירען,
אונד דער פרענומעראציאָנס-פרייז
בעגיננט מיט דעם עססאנגע דעס
ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפינדעט
זיך אין
פעסט,
וויי צנער בולוואר נומ' 29,
וואָהין מאן אויך דיא פרענומעראציאָנס-געלדער צו זענדען בעליעבט.

יידישע
פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דרייםאל וואָכענטליך
מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פרייטאג
אונד קאָסטעט
פיר אָסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדען אָסטר. ווע.
האלביעהריג 4 גולדען אָסטר. ווע.
פיערטעליעהריג 2 גולדען אָסטר. ווע.

פירס אויסלאנד
גאנציעהריג 9 גולד. — קר. אָ. ווע.
האלביעהריג 4 גולד. 50 קר. אָ. ווע.
פיערטעליעהרי 2 גולד. 25 קר. אָ. ווע.

Nr. 125 זעכצעהנטער יאהרגאנג | בודאפעסט, מיטטוואָך יז חשון ה.תרמ״ה. | Budapest, 5. November 1884

גראף מעלכיאָר לאָניאי.

פֿאָן דעם ערסטען אינגארישען מיניסטעריאום, וועלכעס נאך דעם אויסגלייכע פֿאָם קאָניג ערנאננט אונד פֿאָן דער נאציאָן מיט יובעל בעגריסט וואורדע, לעבען זייט געסטערן נור נאָך צווייא מיטגליעדער: גראף יוליאוס אנדראששי, דער ערסטע מיניסטערפּראזידענט אונד הערר באלטהאזאר האָרוואטה, דער ערסטע יוסטיצמיניסטער. באראָן אָטוואָש, גראף מיקאָ, באראָן ווענקהיים, גאָראָווע אונד גראף פֿעסטעטיטש זינד שאָן פֿאָר יאהרען היימגעגאנגען אונד געסטערן פֿאָלגטע איהנען אויך דער ערסטע פֿינאנצמיניסטער, גראף מעלכיאָר לאָניאי.

אינמיטטען זיינער טהאָטיגקייט, וויא דער סאָלדאט אם שלאכטפֿעלדע, וואורדע ער היננעראפֿפֿט, אלס וואָללטע זעלבסט דער טאָד דאראן עראינגערן, דאס גראף מעלכיאָר לאָניאי ניע אויסגערוהט האבע, דאס ער דער טהאָטיגסטע שטאאטסמאנן זיינער נאציאָן וואר. פֿאָן דען 62 יאהרען, דיא ער געלעבט, געהאָרען 43 דער אָפֿפֿענטליכקייט, 43 יאהרע דער אנגעשטרענגטען, ראסטלאָזען ארבייט.

זאָ יונג וויא מעלכיאָר לאָניאי איזט פֿיעללייכט קיינער דער בעריהמטען מאָננער אונגארנס אין דיא אָפֿפֿענטליכקייט הינייסגעטרעטען; קיים 19 יאהרע אלט, וואר דער אויסעראָרדענטליך בעגאבטע דאָקטאָר מעלכיאָר לאָניאי, נאָטאר אונד צווייטער אדמיניסטראטאָר דעם בערעגער קאָמיטאטעס, וועלכעס איהן 2 יאהרע שפּאָטער איינשטימיג אלס רייכסטאגס-אבגעאָרדנעטען נאָך פּרעסבורג ענטזענדעטע. דאמאלס, פֿאָר 41 יאהרען שיקטע יעדעס קאָמיטאט נור 2 אבגעאָרדנעטע אין דען רייכסטאג, אונד איינער דיעזער ביידען וואר דער 21-יאהריגע לאָניאי, דער גלייכזאם אלס וואונדערקינד בעטראכטעט אונד צו דען וויכטיגסטען ארביטען דעם רייכסטאגעס צוגעצאָגען וואורדע. אונד פֿאָן דיעזעם צייטפּונקטע אן, וואר זיין לעבען איינע אונאונטערבראָכענע קעטטע דעם ראסטלאָזעסטען שאפֿפֿענס, וועלכעס ניכט איינמאל דאנן אונטערבראָכען וואורדע, אלס דיא בעסטען זאָהנע דעם פֿאטערלאנדעס זיך צור אונטהאָטיגקייט פֿערדאמט זאהען; אין דען יאהרען נאָטל ח, וועלכע אויף דען פֿרייהייטסקאמפֿ געפֿאָלגט וואָרען.

אים יאהרע 1848, אלס קאָניג פֿערדינאנד לודוויג קאָשוטה צום פֿינאנצמיניסטער דעם ערסטען פֿעראנטוואָרטליכען אונגארישען מיניסטעריאומס ערנאננטע, לעגטע דיעזער גראָסעס געוויכט דאראויף, דאס דער דאמאלס בערייטס אים גאנצען לאנדע אלס אויסגעצייכנעטער פֿינאנצמאנן בעקאננטע 26-יאהריגע מעלכיאָר לאָניאי צום שטאאטססעקרעטאר דיעזעס מיניסטעריאומס ערנאננט ווערדע. אלס זאָלכער ענטוויקקעלטע לאָניאי איינע פֿיעבערהאפֿטע טהאָטיגקייט, אונד פֿאָרציגליך זיינעם טאלענטע איזט עס צו דאנקען, דאס דיא שטאאטסמאשינע אונטער דען שרעקליכען ווירען, דיא באלד איינגעטרעטען זינד, ניכט גאנצליך אין שטאָקקונג געראטהען איזט. נאָך דעם פֿרייהייטסקאמפֿע פֿליכטעטע ער נאָך פּאריז. דא ער באלד בעגנאדיגט וואורדע, קעהרטע ער אים יאהרע 1850 נאָך אונגארן צוריק, ניכט אבער אים איבער דאס שיקזאל דעם פֿאטערלאנדעס בייא וויין אונד טרינקגעלאגען צו טרויערן, זאָנדערן אים צו ארבייטען. דיא יעטצט בליהענדע „ערסטע אונגארישע אססעקוראציאָנסגעזעללשאפֿט“, דאס „ערסטע אונגארישע באָדענקרעדיט-אינסטיטוט“. דיא „פּעסטער האנדעלס- אונד אינדוסטריע-באנק“, דער „לאנדעס-אגריקולטור-פֿעראיין“, דיא „פאנאָניא ריקפֿערזיכערונגס-געזעללשאפֿט“, אונד דיא סאבאָלטשער טהייס-רעגולירונגס-געזעללשאפֿט“ זינד שאָפֿפֿונגען דער פֿינפֿציגער יאהרע, וועלכע דאס לאנד איינציג אונד אללײן דער ראסטלאָזען טהאָטיגקייט מעלכיאָר לאָניאיס פֿערדאנקט. דיעזע שאָפֿפֿונגען פֿערדיענען אומזאָמעהר הערפֿאָרגעהאָבען צו ווערדען, דא זיא אין איינער צייט ענטשטאנדען, אין וועלכער דעם ווירקען איינעס אונגארישען פּאטריאָטען שווערע הינדערניססע אין דען וועג געלעגט וואורדען, אונד יעדער שריטט נאָך פֿאָרוואָרטס איינען הארטען קאמפֿ קאָסטעטע. אום דיעזעלבע צייט זינד פֿאָן לאָניאי דרייא גראָסע ווערקע ערשיענען: איבער דיא פֿערבעססערונג דער לאנדווירטהשאפֿט, איבער אייזענבאהנפֿערוואלטונג אונד איבער דאס בעאמטענוועזען, וועלכע ווערקע פֿיעל פּראקטישען נוטצען נאָך זיך צאָגען. דיא אקאדעמיע דער אונגארישען וויססענשאפֿטען ערנאננטע איהן באלד צו איהרעם עהרענמיטגליעדע, אלס דערען ערסטער פּראזידענט ער זיין לעבען בעשלאָסס.

נאָכסט פֿראנץ דעאק, דעם ווייזען דעם לאנדעס, וואָרען עס דרייא מאָננער, וועלכע דיא פֿערזאָהנונג מיט דעם קאָניג, דען אויסגלייך מיט אָסטערייך צו שטאנדע בראכטען: גראף יוליאוס אנדראששי, באראָן יאָזעף אָטוואָש אונד מעלכיאָר פֿאָן לאָניאי. אונד דיעזע טהאט אללײן זיכערט דעם גראָסען טאָדטען איינען נאמען אונטער דען עדעלסטען אונד בעסטען זיינעס פֿאָלקעס. אלס פֿינאנצמיניסטער אים קאבינעט אנדראששי בליעב לאָניאי ביז צום יאהרע 1870, אים וועלכע צייט ער צום געמיינזאמען פֿינאנצמיניסטער נאָך ווין בערופֿען וואורדע, וואָ ער יעדאָך נור איין יאהר פֿערבליעב. שאָן אים יאהרע 1871 קעהרטע ער, פֿאָם קאָניג אין דען גראפֿענשטאנד ערהאָבען, נאָך אונגארן צוריק, אים אן דער שטעללע אנדראשיס, דער צום מיניסטער דעם אייסערן ערהאָבען וואורדע, אן דיא שפּיטצע דעם אונגארישען קאבינעטס צו טרעטען. אלס אונגארישער מיניסטערפּראזידענט האטטע לאָניאי עבענזאָ וועניג גליק וויא אלס פֿינאנצמיניסטער. קיין אונגארישער מיניסטער וואר נאָך זאָלכען אנפֿיינדונגען אונד זאָלכען העפֿטיגען אנגריפֿפֿען אויסגעזעטצט, וויא ער. דיא פּארטייא, וועלכע זייט 10 יאהרען דיא רעגיערונגספּארטייא בילדעט, וואר דאמאלס דיא אָפּפּאָזיציאָן אונד זיא האט דאמאלס דאס אנגרייפֿען עבענזאָגוט פֿערשטאנדען, וויא זיא היינטע דיא אנגריפֿפֿע צוריקצווייזען פֿערשטעהט. דיא גאללינגען רעדען קאָלאָמאן טיסאס, בעזאָנדערס אבער דיא מאסלאָזען אנגריפֿפֿע אונד פֿערדאָכטיגונגען לודוויג טשערנאטאָניס פֿעראנלאסטען לאָניאי שאָן אים יאהרע 1872 אבצודאנקען. דרייא יאהרע שפּאָטער מאכטע גראף אנדראשי פֿערזוכע, אים לאָניאי פֿיר דאס קאבינעט טיסא אלס פֿינאנצמיניסטער צו געווינגען, דיא בעדינגונגען, וועלכע גראף לאָניאי שטעללטע, וואָרען יעדאָך זאָלכע, דאס זיא טיסא ניכט אנגעהמען צו קאָננען ערקלאָרטע.

זייט דיעזער צייט בעפֿאסטע זיך דער גראף מיט דער פֿערוואלטונג זיינער גיטער, דא זיינע פֿערמאָגענס-פֿערהאָלטניססע שטארק צעררייטטעט וואָרען, ער בעפֿאסטע זיך פֿיעל מיט דער אקאדעמיע, דערען פֿערמאָגען זיך אונטער זיינער אויסגעצייכנעטען לייטונג אויף צווייא מילליאָנען גולדען האָב, ער פֿערפֿאסטע ווערקע איבער דיא פֿינאנצוויססענשאפֿט אונד לאנדווירטהשאפֿט אונד ערווארב זיך בעזאָנדערס גראָסע פֿערדיענסטע אים זיינע קאָנפֿעססיאָן (רעפֿאָרמירטע) דערען וועלטליכעס אָבערהויפּט ער וואר, אונד געראדע אינמיטטען איינער בעראטהונג איבער דיא אינטערעססען זיינער רעליגיאָן וואורדע ער פֿאָם טאָדע עראיילט.

דיא לעטצטען שטונדען דעם גראפֿען לאָניאי.

דיא לעטצטען טאגע פֿערבראכטע דער גראף אים קרייזע זיינער פֿאמיליע אין זיינעם שלאָססע אויף דער פּוסטא סענט-לאָרינץ אין דער נאָהע דער הויפּטשטאדט, וואָהין ער שאָן פֿאָר יאהרען איבערזיעדעלט איזט. געסטערן פֿאָרמיטטאגס קאם ער נאָך בודאפּעסט אום אלס קוראטאָר דער רעפֿאָרמירטען געמיינדע איינער קאָנפֿערענץ צו פּראזידירען, דיא אין דער וואָהנונג דעם ערסט פֿאָר איניגען טאגען געוואהלטען בישאָפֿס קארל סאס אבגעהאלטען וואורדע. אום האלב 1 אוהר וואָללטע דער גראף אלס פֿאָרזיטצענדער דער קאָנפֿערענץ דען בעשלוס דער פֿערזאממלונג פֿערקינדען, אלס זיין געזיכט פּלאָטצליך לייכענבלאס וואורדע אונד עס קיין וואָרט הערפֿאָרצובריננען פֿערמאָכטע. דיא ליפּפּען צוקקטען העפֿטיג אונד דיא אויגען וואָרען פֿאָן איינער פּלאָטצליכען שטאררהייט בעפֿאללען. בישאָף סאס איילטע ערשרעקט אויף דען גראפֿען צו אונד געוואהרטע מיט ענטזעטצען, דאס דיא לינקע זייטע זיינעס געזיכטעס זיך גאנץ פֿערצאָגען האבע. דער גראף מאכטע מיט דער האנד איינע אבלעהנענדע בעוועגונג, ער וואורדע אבער טראָטצדעם צו בעטטע געבראכט. נאָך איניגען מינוטען פֿיהלטע זיך דער גראף עטוואס לייכטער אונד אייסערטע דען וואונש, נאָך הויזע צו פֿאהרען, בישאָף סאס וואָללטע איהן דאפֿאָן אבברינגען, דער גראף וויעדערהאָלטע יעדאָך זאָ דרינגענד זיינען וואונש, דאס דער בישאָף אונד דער גייסטליכע באראָן קייש איהן אנקליידען האלפֿען אונד צום וואגען פֿיהרען וואָללטען. אלס זיא צור טהירע געלאנגטען, פֿיעל דער גראף פּלאָטצליך שווער צו באָדען אונד צאָג זיינע ביידען שטיטצען מיט זיך. אלס דער גראף וויעדער צו בעטטע געבראכט וואר, לאנגטען אויך דיא ארצטע אן, וועלכע איינען שווערען שלאגאנפֿאלל קאָנשטאטירטען; דער גראף האטטע דיא שפּראכע פֿערלאָרען, וואר אבער נאָך בייא בעוואוסטזיין אונד דייטעטע מיט דער רעכטען האנד אויף דיא רעכטע שטירנזייטע, אום דען אָרט אנצוצייגען, וואָ ער דען גראָסטען שמערץ פֿיהלטע. אום 3 אוהר וואר דיא פֿאָן סענט-לאָרינץ הערבייגערופֿענע גראפֿין לאָניאי, אונד דערען שוויעגערטאָכטער אן דאס בעטט דעם קראנקען געאיילט. דאָך דיעזער האטטע בערייטס זיין בעוואוסטזיין פֿערלאָרען אונד ערקאננטע ניעמאנדען מעהר. אום 4 אוהר טראט דער טאָדעסקאמפֿ איין, דער איינע גאנצע שטונדע וואָהרטע. דיא אייזיגע קאָלטע דעם טאָדעס ערשטרעקטע זיך אלסבאלד אויף דען גאנצען קאָרפּער, דאס ראָכעלן וואורד אימער זעלטענער, נאָך איין טיעפֿער זייפֿצער ענטראנג זיך דער ברוסט אונד מיט דיעזעם שיעד אויך דאס לעבען אויס דעם קאָרפּער. אום 5 אוהר וואר גראף מעלכיאָר לאָניאי ניכט מעהר.

פֿאָן דען 3 זאָהנען דעם פֿערשטאָרבענען ווייללט געגענוואָרטיג קיין איינציגער אין דער הויפּטשטאדט. גראף בעלא לאָניאי בעפֿינדעט זיך אין סליאטש אונד זיין יינגסטער זאָהן, גראף יאָהאנן לאָניאי, אין בערלין, וואָ ער אטטאשע בייא דער אָסטערייכ-

אוהר נאכמיטטאגס דורכצאָג איין ריעזיגער פעסטצוג מיט 6 מוזיקבאנדען אונד פיעלען פאהנען מיט פאססענדען אינשריפטען דיא שטראססען פאָן ראממסגאט. דעם צוגע, וועלכער אוים ציגפטען אונד בעאמטען בעשטאנד, פאָלגטען טויזענדע דער הערגערייזטען אונד 200 פראכטפאָללע עקוויפאשען. אום 3 אוהר עמפפינג ער דיא שטאָדטישען דעפוטאציאָנען, שפראך מיט יעדעם איין פאָללקאָממענער גייסטיגער פרישע אונד האָרטע דיא רעדע דעם שטאדטדעפוטירטען שטעהענד אן. 8440 טעלעגראממע זינד ביז צור שטונדע היער איינגעטראָפפען, דיא אנצאהל דער אדרעססען איבערשטייגט 1500. — בלומענבוקעס זינד בערייטס 1800 אנגעלאנגט. — אבענדס פעראנשטאלטעטע דיא בעפאָלקערונג איינען פאקעלצוג, מיליטאָרמוזיק אן דער שפיטצע. דיא גאנצע שטאדט וואר גראָסארטיג בעלייכטעט, פייערווערקע וואורדען אבגעבראננט. ביז אין שפאָטער נאכטשטונדע דורכוואָגטע איינע פריידיג ערערגטע מענגע דיא שטראססען. עס וואר איין פאָלקספעסט אין דער העררליכסטען בעדייטונג דעם וואָרטעס.

דאס טעלעגראמם דער קאָניגין וויקטאָריא אן סיר מאָזעס לייטעט וויא פאָלגט:

„איך ווינשע מיינען אויפריכטיגען גליקוואונש אן זיא הייטע צו ערנייערן, אן דעם טאגע, וועלכער איין יאהרהונדערט אויפריכטיגער טרייע אונד מענשענליעבע אבשליעסט.“

אם הערפאָרראגענדסטען האבען זיך דיא געמיינדען דייטשלאנדס אונד רוסלאנדס אן דער מאָנטעפיאָרע-פייער בעטהייליגט. עס גיבט קיים איינע יידישע געמיינדע אין דען ביידען קאיזערטהומערן, וואָ דיא מאָנטעפיאָרע-פייער ניכט אבגעהאלטען וואָרדען וואָרע. — נאָכסט דיעזען לאָנדערן בעטהייליגטען זיך דיא יודען אָסטערדייך-אונגארנס אונד איטאליענס זעהר לעבהאפט אן דער שאָנען פייער. צאהלרייכע געמיינדען שיקטען פראכטפאָללע גערענקבלאָטטער, אלבומס (בעזאָנדערס איזט היער פראג צו ערוואָהנען) אונד גליקוואונש-אדרעססען נאך ראמסגאט אב. אן פיעלען אָרטען (היער מוס ווידער פראג אין ערסטער רייהע גענאננט ווערדען) וואורדען מאָנטעפיאָרע-שטיפטונגען, נאטירליך צו וואָהלטהאָטיגען צוועקקע, עררייכטעט.

וויר ערזוכען אונזערע געעהרטען פרענומעראנטען אונד פריינדע זיך מיט איהרען צושריפטען נור דירעקט אן אונזערע רעדאקציאָן צו ווענדען אונד דיא אדרעססע איממער דייטליך וויא פאָלגט אנצוגעבען:

יידישע פעסטער צייטונג

וואיטצנער בולוואר נוממער 29,

Jüdische Pester Zeitung

Waitzner-Boulevard Nr. 29, Budapest

פערלאָזונג

דער אונגארישען ראָטהע-קרייץ-לאָזע.

בייא דער אם 31-טען אָקטאָבער 1884 פאָרגענאָממענען ציעהונג דיעזער לאָזע וואורדען פאָלגענדע סעריען געצאָגען: 1419 2583 3136 3578 4027 4082 5176 5783 6692 7299 7542. יעדעס מיט דיעזען סעריען פערזעהענע לאָז ווירד מיט 6 גולד' איינגעלאָזט. דער הויפטטרעפפער מיט 50000 גולד. פיעל אויף ס' 3719 נר' 42; אונד דער צווייטע טרעפפער מיט 5000 גול' אויף ס' 3320 נר' 6, פערנער געוויננען: יע 1000 גול' ס' 1020 נר' 21, ס' 1685 נר' 65, ס' 4662 נר' 75; יע 500 גולד' ס' 1048 נר' 93, ס' 2390 נר' 15, ס' 2606 נר' 35, ס' 3314 נר' 97, ס' 3893 נר' 14, ס' 6027 נר' 53, ס' 6150 נר' 42, ס' 6439 נר' 90, ס' 6783 נר' 82 אונד ס' 7917 נר' 53.

געשעפטסבעריכט.

פעסטער-פרייזע.

קאָרן 7,10—6,80 גולד. פער קאססא.

גערסטע פוטטער-וואארע 6,25—6·70 גולד. מיטטעל-וואארע 7—7.50 גולד.

האפער 6.25—6.65 גולד.

קוקורוץ 6,65—6,70 גולד.

ר ע פ ס (קאָהל) באנאטער פרימא צו 11.50—12,— גולד. —

מעהל-פרייזע (פער 100 קילאָגראמם זאממט זאק: פרייא אב פעסט:) נומ' 0: 16 גולד. 70 קר. נומ. 1: 16 גולד. 20 קר. נומ. 2: 15 גולד. 60 קר. נומ. 3: 14 גולד, 80 קר. נומ. 4: 14 גולד. 30 קר. נומ. 5: 13 גולד. 40 קר' נומ. 6: 12 גולד. 50 קר. נומ. 7: 11 גולד. 80 קר. נומ. 8: 11 גולד. 20 קר. נומ. 8½: 9 גולד. 60 קר. נומ. 8⅔: 7 גולד. 80 קר. פיינע קלייע —.4 גולד. גראָבע קלייע 4 גולד: — קרייצער.

הילזענפריכטע: ערבסען אונגארישע 9—11 גול, לינזען 9—14,— גול. פיזאָלען גראָסע ווייסע 9.75—10,25 גול. צווערגל-באָהנען 11,25—11.50 גול. ראָהע הירזע 6 50 גולד' הירזע בריין 11—11.50 גול. מאָהן גרויער 23.50——25. גולד. בלויער 26 28 גולד. קימטעל 29—30 גול. מאָהאריזאמען 8,50—9 גול. (אללעס פער 100 קילאָ.)

שפּירִיטוּס. נייע מעטהאָדע, אים קליינען 29.— גול, אים גראָסען 28.50 גול. אלטע מעטהאָדע .32 — 32.25 גול' אללעס פער 10000 ליטער-פערצענט.

ערדעפּפעל 2,50—3.— גולד. פער מעטרצ. —

צוועטשקען, באָסנישע אין זאק 19 86—23.44 גולד. סערבישע 17.86—20,08 גול.

צוועטשקענ-מוס (לעקוואר) באנאטער 19,— — 19,50 גולדען.

האָניג געלייטערטער 32,50—35 גולד.

צוקער, ראפפינאדע 35.50—37.— גולד. מעליסע 34 —35,— גולד. פילע-צוקער 32 - 33 גולד.

קנאָפּפערן, אונגארישע 14.50 גולד. —

קלעעזאאמען, אונ.ארישע 54—56 גלו.

ריבאָל, צו .35 גולד. פערטערצ.

רעפּס-קוכען, 5.85 גולד.

אונשליטט, (חלב) .48—49 גולד.

פעטראָלעאום, 34.75— .25 גולד.

שאפּפעללע. אם מארקטע וואורדען צירקא 18000 שטיק פרישיעדענער גאטטונגען פערקויפט. או' צ': דייטש-וואָללינע 2,50—3,20 גול. באטשקער אונד באנאטער 2,80—3,10 גולדען פער פאאר, סערבישע אונד בולגארישע 128—135 גול. פער 100 שטיק. באָסנישע אונד קראָאטישע 46—48 גולד. פער 56 קילאָ. (אללעס פער 2 פערצענט

לאַממ-פעללע, באנאטער 85—95 גול, סערבישע 102—105 גול, דייטשוואָללינע 40—50 גול. (פער 102 שטיק.)

לעדער, געפאקטעס פּפונדלעדער פאָן 26—28 ק' — — — גולד. איינמאל פערזעצטע טערצען פאָן 10—15 קילאָ, 170—174 גולד. צווייטמאל פערזעצטע טערצען 16—18 קילאָ 168—172 גולד. אונד דריימאל פערזעצטע טערצען 19—22 קילאָ 174—176 גולד. — **אָבער-לעדער**: קוה-הייטע געגערבטע 5 — 6 קילאָ 230—245 גולד. געצאָגענע 6 — 7 קילאָ 205—230 גולד.

קאלב-פעללע, געגערבטע 6—9 קילאָ 315—380 גולד. ברוינע 10—12 קילאָ 450—480 גולד.

הייטע פער — קילאָ, טראָקענע אונגארישע אָבסענ-הייטע — קילאָ צו 110 — 114 גולד. — דעטטאָ קוה-הייטע — קילאָ 104 — 108 גולדען. ראָסהייטע 11.50 — 12.50 גול פיטטלינגע 115 — 120 גול. (אללעס פער פאאר.) קאלבפעללע מיט קאָפּפע 190—195 גולד. אָהנע קאָפּפע 205—215 גולד.

וויענער פרייזע.

ווייצען, פערקויפט וואורדען 22000 מעטערצענטנער פרייזע: אונג.-ווייצען 77—.82 קילאָ 8.40 — 9,30 גולדען פער מעטערצענטנער.

קאָרן (נייא), אונגארישעס 72—73 קילאָ 7.40—7.75 גול. פער מעטערצ.

האפער אונגארישער 6.65 — 6.75 גולדען פער מעטער-צענטנער.

גערסטע סלאוואָנישע 60—64 קילאָ 8.50—10.25 גולדען.

קוקורוץ 7 20—7.30 גולדען.

ווייצענמעהל, נר' 0: —.18—.19 גולד.,— נר' 1: —,17——.18 גולד. נר' 2: 16,50—17.56 גולד. נר' 3: —,16—.17 גולד. (אללעס פער 100 קילאָ.)

קאָרנמעהל, נר' 1: 13.50 — 14.50 גולד. נר' 2: 11.50—12.50 גולד. (פער 100 קילאָ.)

ריבאָל 32.50—,33 גולדען פער 100 קילאָ.

שפּירִיטוּס —.29—29.25 גולדען פער 10000 ליטער-פערצענט.

לאָטטאָציעהונג פאָם 31. אָקטאָבער 1884.

וויען . .	17	21	90	28	46
גראץ . . .	64	26	65	8	67
טעמעשוואר .	10	70	39	22	30

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטאָר: מאקס סאבאָלטשי.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

ווייצען	קוואליטעט פער העקטאָל	פער 100 קילאָגראמם
נאָרד-אונגארישער	75	7.60— 7.55
" "	76	7,70— 7.55
" "	77	7.80— 7.75
" "	78	7.90— 7.85
" "	79	8.—— 7.95
" "	80	8,10— 8.05
" "	81	—.———.—
		—.———:—
פעסטער-באָדען	75	7,85 – 7.65
" "	76	7.95— 7.80
" "	77	8,05 – 7.90
" "	78	8.15— 8.—
" "	70	8.25— 8.10
" "	80	8.35— 8.20
" "	81	—.———.—
וייסענבורגער	75	7 85— 7 65
"	76	7,95— 7,80
"	77	8.05— 7.90
"	78	8,15— 8.—
"	79	8.25— 8.10
"	80	8.35— 8.20
"	81	—.———.—
טהייס	75	7.95— 7.75
"	76	8,50— 7.90
"	77	3.15 – 8.—
"	78	8.25— 8.10
"	79	8.35— 8.20
"	80	8.45— 8,30
"	81	—.———.—

פריכטע	קוואליטעט פער העקטאָל.	פער 100 קילאָגראמם
קאָרן נייע . .	72—70	7.10— 6.85
גערסטע מאלץ . .	60	7.90— 6.90
" פוטער . .	62	6,75— 6.40
האפער . . .	41	6.60— 6.20
קוקורוץ באנאטער	75	— — 6.70
דעטטאָ אנדערער	73	7,— – 6,65
הירזע . .	—	6,50— 6.20

טערמין-פרייזע			פער 100 קילאָ באַנקאָ
ווייצען	פער	הערבסט	7,70
"	"	פריה-יאהר	8,28
"	"		—.—
קוקורוץ	"	יולי-אויגו'	5.81
גערסטע	"		—.—
האפער	"	פריה-יאהר	6.60
"	"	הערבסט	6.20
רעפס	"	אויג.-סעפ.	12,⁴/₈

זאק מעהל

דער זאק צו 100 קילאָגראמם מיט זאק פרייא באהן		fl.	kr.
נוממער	0	16	70
"	1	16	20
"	2	15	60
"	3	14	80
"	4	14	30
"	5	13	40
"	6	12	50
"	7	11	80
"	8	11	20
"	8½	9	60
שפּירִיטוּס אלטע מעטהאָדע פרעסהעפע		32	25
" נייע " קארטאָפעל		28	—

קורז-טאבעללע פאָם 31. אָקטאָבער

געלד-קורז	fl.	kr.
זילבער-אשיא	100	
דוקאטען	5	78
עסטערייך.-אונגארישע 8 גולדען גאָלד-שטיק . . .	9	70
דייטשע רייכסבאנקנאָטען . .	59	95
20 מארק-שטיקע . . .	12	—
מאסיער רובעל . . .	1	24

לאָזע.	fl.	kr.
1854-ער לאָזע 4-פּערצענ. שטאאטס-לאָזע	124	50
1860-ער גאנצע	134	50
דעטטאָ האלבע	143	50
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	173	—
דעטטאָ 50	171	50
אונגארישע-פרעמיענ.-לאָזע צו 100 גולד.	115	75
טהייסראל-לאָזע	116	—
קאָמאָ רענטענשיינע	40	25
טירקען-לאָזע	20	10
קרעדיט-לאָזע	177	50
קלארי-לאָזע	40	75
דאָנוי-דאמפשיפפ.-פאהרט-לאָזע	115	—
אינזבריקער-לאָזע	19	—
קעגלעוויטש-לאָזע צו 10 גולדען	19	—
קראקויער לאָזע 20	18	50
אָפנער-לאָזע 40	41	75
פאלפי-לאָזע 40	37	75
רודאָלף-לאָזע 10	18	25
סאלם-לאָזע 20	56	25
זאלצבורגער-לאָזע 20	21	75
סט.-גענאָאס לאָזע 40	50	—

לאָזע	fl.	kr.
סטאניסלאוי לאָזע צו 20 גולדען	23	50
טריעסטער לאָזע 100	128	—
דעטטאָ 50	68	—
וואלדשטיין-לאָזע 20	28	25
ווינדישגרעץ 20	39	—
וויענער-לאָזע	123	50
אָסטער. באָדען קרעדיט-לאָזע	—	—
סערבישע פּרעמיענ.-אנלעהע	32	—

ווערטה-פאפּיערע.	fl.	kr.
אונגארישע גאָלדרענטע 6%	123	—
דעטטאָ צו 4%	93	15
אָסטר. גאָלד-רענטען שטייער פרייא	103	50
אונגארישע פאפיער-רענטע	89	05
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	101	—
טעמעשער באנאטער	100	—
זיעבענבירגישע	100	20
גאליצישע	101	75
באָהמישע	106	50
קראָאטישע אונד סלאוואָנישע	100	—
אונגארישע אייזענבאהנ.-אנלעהען	142	75
ווייגצעהענט-אבלאָזונגס-אָבליגאציאָנען	98	25
פפאנדבריעפע דער אונגארישען באָדענ-קרעדיט צו 5½ פערצענט	101	25
דער אונגארישען היפּאָטהעקען באנק צו 5½ פערצענט	101	30
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענ-קרעדיט-אנשטאלט צו 5½ פערצ.	99	75
דער אָסט.-באַהן 1869	97	50
נאָרד-אָסט-באַהן 5½	97	50

Eigenthümer Wittwe Frau M. REIS. Verantwortlicher Redacteu MAX SZABOLCSI. Budapest, : 1884. Druck von Sam· Márkus, Grosse-Kronengasse Nr. 23.

* * *

אין שווערעם ניערגליידען פֿעראנגלאסטע דען גראַפֿען פֿאַר צוויא יאהרען זיך איינער גע־פֿאהרליכען אָפּעראציאָן אין בערלין צו אונטער־ציהען. לאַניאי בערייטעטע זיך דאמאלס אויף דען טאָד פֿאָר אונד נאהם ריהרענדען אבשיעד פֿאָן דען זייניגען. דאמאלס געשאה עס, דאס דער גראף זיינע פֿריינדע ערזוכטע, כאָלאָמאָן טיסא צו זאגען, דאס ער איהם ניכט מעהר צירנע, אונד דאס ער אללען פֿערציהט, דיא איהן יע געקראַנקט האבען.

* * *

דער דיכטער עמיל אבראני, איין בוזענפֿריינד לאַניאיס טהיילט אים „פעשטי נאפלאָ" מיט, דאס דער גראף יאהרע הינדורך דען גלייבען נאַהרטע, דאס ער אים 62־טען לעבענסיאהר שטערבען ווירד, „אין מיינעם 60־טען לעבענסיאהר" זאגטע איינמאל דער גראף „ווערדע איך אללע מיינע אֶמטער ניעדערלעגען אונד דיא לעטצטען צוויא יאהרע מיינעם לעבענס דעם אָרדנען מיינער שריפֿטען ווידמען." דאס שיקזאל פֿערפֿאָלגטע אבער דען גראַפֿען דעראַרט, דאס ער זיינע אָפֿפֿענטליכען אֶמטער ניכט ניעדערלעגען דורפֿטע, דענן דיא באָזען צונגען האַטטען דיעס פֿאַלש געדייטעט. דיא דורכאויס ניכט גלאַנצענדען פֿערהאַלטניססע, אין וועלכען דער גראף אין דען לעטצטען יאהרען לעבטע, ווידערלעגען איבריגענס אם בעסטען דיא פֿערדאַכטיגונגען, דענן גראף לאַניאי זאָ אָפֿט איינגעזעטצט וואר. דער פֿערשטאָרבענע גראף וואר דורכס גאנצע לעבען איין יודענפֿריינד אונד האט אָן דער עמאַנציפּאַציאָן אייפֿריג מיטגעווירקט. דאריט פֿערדיענט ער דיא פֿאָללסטע טהיילנאהמע אויך פֿאָן זייטע דער אונגארישען יודענהייט.

צור טאגעסגעשיכטע.

קאָניגין וויקטאָריא פֿאָן ענגלאנד ערהיעלט פֿאָרגעסטערן איין טעלעגראמם דעם וויצעקאָניגס פֿאָן עגיפּטען, לויט וועלכעם כארטהום געפֿאללען, אונד גאָרדאָן אין געפֿאנגענשאַפֿט דעס מאהדי געראַטהען וואָרע. דיעזע נאכריכט ערעגטע אונבעשרייבליכע אויפֿרעגונג אין גאנץ ענגלאנד. בעוואהרהייטעט זיא זיך, זאָ קאנן זיך דאס מיניסטעריאום גלאדסטאָנס ניכט צוויא טאגע האַלטען, דא דיעזע רעגיערונג עס וואר, וועלכע דען אייגענצייכנעטען גענעראל זייט מאָנאַטען אין איינער פֿערצווייפֿעלטען לאגע וויים אונד אים שפארזאמקייטסריקזיכטען מיט דער אבזענדונג איינעס הילפֿס־העערעס געצאָגערט האט. געסטערן ערקלאָרטע נון דער מיניסטער דעס אייסערן לאָרד גראַנוויללע פֿאַר דעם אויפֿגערעגטען פֿאַרלאַמענטע, דאס דיא נאַכריכט פֿאָם פֿאללע כארטומס ניכט וואהרזיין. פֿאָן קאירא אויס ווארדע הינגעגען דיא טרויערבאָטשאַפֿט אויך אויף איינער צווייטען אנ־פֿראגע בעשטאַטיגט, וואַהרענד דער ענגלישע פֿער־טרעטער אין עגיפּטען ערקלאַרטע, דאס זיך גאָרדאָן אויך נאָך 12 יאהרע האלטען קאָננע. דיא נאַכסטע צוקונפֿט מוס לעהרען, ווער רעכט בעהאַל־טע ווירד.—

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען ·

* (אלבערט פֿאָן בערזעוויצ') ווירד – וויא וויר ערפֿאהרען – ניכט לאנגע מיניס־טעריאלראטה בלייבען. מאן געדענקט נאַמליך העררן געדעאָן פֿאָן טאגארקי שאָן נאָך וועניגען מאָנאַטען אין דען וואָהלפֿערדיענטען רוהעשטאנד צו פֿערזעטצען אונד העררן פֿאָן בער־זעוויטצי אן זיינער שטעללע צום שטאאטס־סעקרע־טאַר אים קולטוסמיניסטעריאום צו ערהעבען. זיינע ערנעננונג צום מיניסטעריאלראטה געשאה בלאָס דעסהאלב, דאמיט זיינע פּלאָטצליכע ערהעבונג צום שטאאטס־סעקרעטאַר ניכט אללצו אויפֿפֿאַל־לענד זייא. וויר וויגשען ניכטס זעהנליכער, אלס העררן פֿאָן בערזעוויצ' יע פֿריהער אלס שטאאטס־סעקרעטאַר גראטולירען צו קאָננען.

* (לודוויג פֿאָן קרויז') ווירד פֿיעללייכט דאָך אינס אבגעאָרדנעטענהויז געלאַנגען. דיא ציינגען, וועלכע אין סענט־ענדרע פֿערהאָרט ווערדען, מאכען גינסטיגע אויסזאגען. דיא מייסטען ערקלאַרען, זיא האַטטען וואָהל געלד בעקאָממען, האַטטען אבער אויך אָהנע בעלאָהנונג פֿיר קרויז געשטיממט.

* (דיא זיך פֿאר ביסמארק ניכט בייגען.) דר' שווענינגער, איין יונגער בערלינער ארצט, האטטע דאס גליק דען אייזערנען קאנצלער דורך איינע געלונגענע קור פֿאָן זיינער פֿעטטלייביגקייט צו בעפֿרייען. ביסמארק וואַהלטע איהן דאפֿיר צו זיינעם לייבארצטע אונד אום איהן אויסערדעם נאָך וואהרהאפֿט פֿירסטליך צו בעלאָהנען, ליעס ער איהן צום – אוניווערזיטעטספּראָפֿעס־סאָר ערנעננען. דיא פּראָפֿעססאָרען דער מעדיצי־נישען פֿאַקולטאַט, דערען יעדער איינצעלנע איין פֿירסט דער וויססענשאַפֿט גענאננט צו ווערדען פֿערדיענט, פּראָטעסטירטען ענטשיעדען געגען איינע זאָלכע געוואַלטשאַפֿט. אללייָן זיא וואורדען עבען ניכט געפֿראגט. שווענינגער איבערנאהם דאס אמט אונד וואַלטעטע, וויא עס ווסטע איזט, זיי־נען ניין קאָללעגען זיינע אויפֿוואַרטונג מאכען. — פּראָפֿעססאָר דיבאָא־רעימאָן, דעם שווענינגער זיינען בעזוך אנקינדיגטע, שיקטע דעססען קאַרטע צוריק מיט דעם בעדייטען, ער מאָגע צוהויזע בליי־בען שווענינגער פֿאָרדערטע היעפֿיר דיבאָא־רעימאָן צום דועלל, דיעזער ערקלאַרטע יעדאָך קורץ, ער שלאגע זיך ניכט. דיא זאכע ערעגט אין בערלין אונגעהייערעס אויפֿזעהען. ביסמארק איזט אויסער זיך פֿאַר וואוטה, דיא שטודענטען אבער אונד זאָממטליכע פּראָפֿעססאָרען בראכטען נאָך אם זעלבען אבענד דיבאָא־רעימאָן איינע, פֿאַקעלצוג דאר. דיא אוניווערזיטעט ווירד איהרען פּראָטעסט געגען שווענינגער ערנייערן אונד דיא שטודענטען ערקלאַרטען דיא פֿאָרלעזונגען דעם אויפֿגעדרונגענען פּראָפֿעססאָרס ניכט בעזוכען צו וואָללען. —

* (איינע 8600 גולדען ענטהאלטענדע בריעפֿטאשע) וואורדע געסטערן איינעם נאַדי־קאַראָליער קויפֿמאנן אויף דער היעזיגען הויפּטפּאָסט געצאָגען. דעמיעניגען, דער אויף דיא שפּור דעם טהאַטערס פֿיהרט, איזט איינע בעלאָהנונג פֿאָן 500 גולדען צינעזאגט.

* (שטודענט, סאָלדאט אונד צולעטצט – ראַבבינער.) אם 25־טען אָקטאָ. איזט דער פּרעדיגער דער איזראעליטישען הויפּט־געמיינדע אין נעוו־יאָרק, דר' אדאָלף היבש, געשטאָרבען. דר' היבש וואר אין אונגארן אים טרענטשינער קאָמיטאטע געבאָרען אונד שטודירטע אן דער בודאפעסטער אוניווערזיטאַט מעדיצין, אלס דער אונגארישע פֿרייהייטסקאמפֿף אויסבראך. ער טראט, 17 יאהרע אלט, אין דיא רייהען דער האָנוועדס אונד קאָמפֿפֿטע מיט אויסצייכנונג ביז צור איבערגאבע פֿאָן קאָמאָרן. נאָך דער רעוואָלוציאָן וועגדעטע ער זיך יידישען שטודיען צו אונד ווארד באלד פּרעדיגער אין מיאויא (ניטראער קאָמיטאט) ער איבערזיעדעלטע דאנן נאָך פּראג, פֿאָן וואָ ער 1861 נאָך נעוו־יאָרק אלס ראַבבינער בערופֿען וואורדע. ער שטאנד דאָרט אין גראָסעם אנזעהען אונד וואר אלס איינער דער פֿאָרציגליכסטען קאנצעל־רעדנער אמעריקאס אנערקאנגט. דר' היבש האט פֿיעלע דער געדיכטע פּעטאָפֿיס, ארא־ניס אונד אטו אֶשים אינס ענגלישע מייסטערהאפֿט איבערזעטצט אונד דאדורך דעם אונגארישען נאמען אין אמעריקא עהרע געמאכט. דער טאָד איבעראשטע איהן וואהרענד דער אויסארבייטונג איינער פּרעדיגט. ער וואר ערסט 52 יאהרע אלט. וויר גלויבען איבריגענס פֿערזיכערן צו קאָננען, דאס דר' היבש וועדער איין צו גראָסער למדן נאָך איין צו גראָסער חסיד וואר. —

דער זאממעראבענד רענגטע דאס לעבען וויעדער אויף, דאס דיא הייסע קראַפֿט דעם טאגעס אין שלאָפֿריגער שטאררהייט געבאנגט האטטע אונד זיינע קיהלע לאַבטע אונד ערפֿרישטע דיא מאטטגעוואָרדענען מענשען. איבער דיא פֿעלזענפֿפֿאדע הינטער דען האָפֿענגעביידען אונד דעם שלאָססע צאָגען לוסטע שאארען, וויא צו איינעם פֿעסטע, אונד דער יינגלינג, דער שאָן יאהרעלאנג דער געגענשטאנד דער אָפֿפֿענטליכען אויפֿמערקזאמקייט געוועזען וואר, גאב אויך היינטע דען שטאָף איהרער לעבענדיגען פֿיעלבעוועגטען אונטערהאלטונג אב. אויף אללען געזיכטערן וואר איינע געוויססע אנשפאננונג אויסגעדריקט, אונד ניכט אין דען רעדען אלליין טהאט זיך איינע מארטערנדע אונגעדולד קונד; דיא גראָסע אנצאהל דער קאָממענדען לעהרטע שאָן, דאס מאן אללגעמיין עטוואס אויסעראָרדענטליכעס ערוואַרטע.

דאס אבענדראָטה צוקטע עבען אם וועסטליכען הימ־מעל הין אונד נאָס נאָך איינמאל דיא פֿיללע זיינעס פּור־פּורשיינס אויף דאס ריקשטראהלענדע מעער אויס, אלס סאבאטהאי אין דער מיטטע זיינער פֿעסטליך געקליידעטען שילער ערשיען. נאָך ניע האטטע מאן אן איהם אן דיעזער שטעללע זאָלכע פּראכט בעמערקט. גאָלד אונד פּורפּור פּראַנגטען אן דען היללען זיינעס קאָרפּערס, אונד ווארען איהם זאָ קליידזאם, אלס וויא ער שטעטס אין זאָלך גלאַנצענדען געוואַנדערן געוואַנדעלט. אלס האבע דער גאָלדנע־שטיקטע פּורפּורמאַנטעל שאָן זיינע וויעגע געדעקט, אונד ער זייא צייטהער נור צום שיין דער זאָהן דער ניעדריגקייט געוועזען. זיין גאנג וואר דאס מאיעסטאָטישע פֿאָרט־בעוועגען איינעס קאָניגס. אויף זיינער שטירנע טהראָנטען געהיימניספֿאָללער ערנסט אונד ליעבענדע מילדע; זיין טיעפֿשווארצעס אויגע בליקטע מיט ערהאבענער שוואָר־מעריי איבער דיא צאהלרייכע פֿערזאממלונג הין. זיינע שילער אומשטאנדען איהן דיכט, זויא אימסער. אבער אויך זיינע איבריגען אנהאַנגער דראָנגטען זיך נאַהער אונד פֿעסטער העראן, גלייכזאם אלס וואָללטען זיא איהן פֿאָר איינעם פֿיינדליכען אנגריפֿף שיטצען, אונד וועהרטען יעדעס, דען זיא ניכט אלס ערקלאַרטען סאבאטהאַיאנער קאנגטען, דען צוטריטט אין איהרע ענגגעשלאָססענע קרייזע.

„בעפֿאָר איך הייטע צו איך שפּרעכע, מיינע פֿריינ־דע," בעגאנן סאבאטהאי, „לאסט מיך איין שטוממעס גע־בעט זאגען. בעטעט מיט מיר אום אויסדויערנדע קראַפֿט צו דעם ווערקע, דעססען פֿאָללענדונג פֿאָן מיר געפֿאָרדערט ווירד." — דיעזע איינפֿאכען וואָרטע מאכטען איינען אונבע־שרייבליכען איינדרוק אויף דיא מענגע. יעדערמאנן וואוסטע, וואס סאבאטהאי מיינטע, אונד זאָ פֿערזאנק דער גראָסטע טהייל דער אונגעהייערן מענשענמאססע מיט דעם פֿערעהר־טען מייסטער לויטלאָז אין איין שטיללעס אנדאַכטיגעס געבעט. זעלבסט סאבאטהאיס ווידערזאכער, דיא זיך וויעדער איינגעפֿונדען האטטען, וואגטען דיא ערנסטע רוהע דיעזער איינענבליקקע ניכט צו שטאָרען.

סאבאטהאי ערהאָב זיך; אללע בליקקע ווארען אין ערוואַרטונגספֿאָללער בעגייסטערונג אויף איהן געריכטעט. דא גליהעטע פּלאָטצליך דיא פֿאַקעל דער אבענדראָטהע נאָך איינמאל אויף, אלס וועגן דיא זאָגנע, צוריקקעהרענד, איהר גייע גלוט ציגעהויכט האַטטע. דער גאנצע וועסט־הימטעל פּלושהעטע פֿאָן פּורפּורנען גלאַנץ אונד דיא בערגע גליהעטען אונד דאס מעער. סאבאטהאיס מאַרמאָר־ווייסעס אנטליטץ אבער וואורדע פֿאָן דער הימטלישען ראָטהע אנגעשטראהלט; ער קאם זיינען אנהאָנגערן וויא איין פֿערקלאָרטער פֿאָר.

„איך פֿערשפּראך איך געסטערן," בעגאנן ער לאַנג־זאם אונד פֿייערליך, „איך הייטע צו ענטהיללען, וועלכע האָהע פֿפֿליכטען דער האָכגעלאָבטע גאָטט איזראעלס מיר אויפֿערלעגט, אונד צו וועלכעם צוועק ער מיך אין דיעזע וועלט געזאנדט האט, ווענן מיר דאצו איינע האָהערע ערלויבניסס וואורדע. דיעזע איזט אין דער פֿערוויכענען נאכט ערפֿאָלגט." אונד ער ערהאָב דיא שטיממע: „זאָ וויססעט דענן, מיינע פֿריינדע, זאָ וויססע עס, בעדראָנגטעס איזראעל, דאס איך דער מעססיאס, דער זאָהן דאווידס בין, דען דיר דיין גאָטט פֿערקינדעט, פֿאָן דעם אללע דיינע פּראָפֿעטען געוויי־זאגט, פֿאָן דעם דיינע ווייזען געשריעבען האבען. דער טאג דיינעס היילס איזט געקאָממען, איזראעל! איך בין דיין רעטטער! איך בין דיין מעססיאס!" — ער ליעס דאס פּראַכטיגע איבערקלייד פֿאללען אונד לעגטע דען קאָסטבאַרען טורבאן אב; דא שטאנד ער אים שנעעווייסען געוואנדע אונד איין גרינער קראנץ דעקטע דיא דופֿטענד אום זיינע שולטערן פֿליענגדען לאָקען. ער בערייטעטע דיא האַנדע זעגנענד אויס, דא ערלאָש פּלאָטצליך דער גלאנץ דעם הימטעלס, דיא נאכט בראך מיט שנעללער געוואלט איבער דיא בערגע אין דיא טהאַלער, וויא איינע דיסטערע לאווינע, אונד פֿאָן סאבאטהאי זאה מאן אין געריגנער פֿערנע ניכטס ווייטער אלס דאס געוואנד, גלאַנצענד וויא שוואנענפֿלינעל.

(פֿאָרזעטצונג פֿאָלגט.)

אונגאַרישען געזאַנדטשאַפֿט איזט. (מעלכיאָר, דער אַלטעסטע אונד ליעבלינגסזאָהן דעם גראַפֿען איזט פֿאָר איינעם יאהרע געשטאָרבען; דיעזער שלאַג האַטטע איינע שרעקליכע ווירקונג אויף דאס געמיטה דעם פֿאַטערס איינגעאיבט.)

אין דער שטאַדט פֿערברייטעטע זיך דיא טאָדעס-נאַכריכט מיט בליטצעסשנעללע אונד אום 6 איהר פֿערקינדעטען בערייטס טרויערפֿאַהנען אן דער אַקאַדעמיע, זאָוויא אן צאַהלרייכען אנדערען אָפֿפֿענטליכען געביידען דען גראָסען פֿערלוסט, פֿאָן וועלכעם דיא אונגארישע נאַציאָן ערא‌ילט וואורדע.

* * *

דער לייכנאם דעם גראַפֿען איזט נאָך געסטערן נאַכטס אין דען אַקאַדעמיע-פּאַלאַסט איבערטראַגען וואָרדען, וואָ ער אין דעם שוואַרצדראַפּירטען פּראַכטזאַאלע אייפֿגעבאַהרט איזט. דער זאַאל אונד דיא גאַנגע זינד מיט בלומען אונד געוואַכסען אייפֿס רייכסטע געשמיקט. אן דען וואַנדען איזט דאס וואַפּפּען דעם גראַפֿען אנגעבראַכט. דען זאַרג זעלבסט אומגיבט איינע דרייפֿאַכע רייהע פֿאָן ברענגענדען ;וואַכסליכטערן אין זילבערנען אַרמלייכטערן; אויף איינעם טישע בעפֿינדען זיך דיא אָרדען אונד אויסצייכנונגען דעם פֿערשטאָרבענען. ביז דאָננערסטאַג נאַכמיטטאַגס בלייבט דער לייכנאם צור בעזיכטיגונג אויסגעשטעללט, נאַכמיטטאַגס אום 3 איהר פֿינדעט דאס לייכענבעגאָנגניסס שטאַטט. דער לייכנאם ווירד נאָך טיזשער אים סאַבאָלטשער קאָמיטאַט איבערפֿיהרט ווערדען, וואָ זיך דיא פֿאַמיליענגרופֿט דער לאָניאַים בעפֿינדעט.

דיא טרויער אום דען גראַפֿען לאָניאַי.

אים נאַמען דעם קאָניגס אונד דער קאָניגין איזט הייטע איין טעלעגראַמם אן דיא פֿערוויטוועטע גראַפֿין לאָניאַי אנגעלאַנגט, אין וועלכעם איהרע מאַיעסטאַטען איהרעם שמערצע אונד איהרער איניגען טהיילנאהמע אויסדרוק פֿערלייהען, דיא זיא אים אנלאַסס דעם אַבלעבענס דעם גראַפֿען עמפּפֿינדען, דער זיך אים טהראָן אונד פֿאַטערלאַנד אינפֿערגאָנגליכע פֿערדיענסטע ערוואָרבען האַט.

דער גראָסהערצאָג פֿאָן טאָסקאַנא, פֿירסט טהורן-טאַקסים אונד צאַהלרייכע אנדערע פֿירסטליכע פּערזאָנליכקייטען דריקטען עבענפֿאַללס געסטערן איהר טיעפֿעס ביילייד איבער דען אינערוועטצליכען פֿערלוסט אויס. הונדערטע פֿאָן ביילידס-טעלעגראַממען אונד פּראַכטפֿאָללען קראַנצען לאַנגען איבריגענס אן דיא אַקאַדעמיע דער וויססענשאַפֿטען אן, דיא אין דעם גראַפֿען איהר הויפּט פֿערלאָרען האַט אונד דענזעלבען אלס א י ה ר ע ן טאָדטען בעטראַכטעט.

דיא מוטטער דעם פֿערשטאָרבענען גראַפֿען לעבט אין איבינגען (באיערן) אין טיעפֿער צוריקגעצאָגענהייט. דיא נאַכריכט פֿאָן דעם טאָדע איהרעס גראָסען זאָהנעס קאָננטע דיא גרייזין טאָדטען, וועסהאַלב מאַן איהר דענזעלבען פֿערהיימליכט. פֿאָן איהרען זאָהנען לעבען ניר נאָך צוויא; דיא 84-יאָהריגע פֿרויא לעבט אבער אין דער מיינונג, דאס זיא נאָך אללע לעבען אונד דיעזער גלייבען ערהאַלט זיא אם לעבען.

ציגע אויס דעם לעבען דעם גראַפֿען לאָניאַי.

אין דען זעכציגער יאהרען וואַרען דיא זיבערמאַננס, דיא רייכסטען אונד פֿאָרנעהמסטען יודען דעם סאַבאָלטשער קאָמיטאַטעס. עמאַנועל זיבערמאַנן האַטטע אין קאָטאַי, נאַכסט נירעדיהאַזא, איינע מוסטערווירטהשאַפֿט אנגעלעגט, דיא אים גאַנצען לאַנדע איהרעס גלייכען זוכטע. איינעם שאָנען מאָרגענס ערשיען איין פֿערגעשפּאַן פֿאָר דעם הויזע דעם קאָטאַיער זיבערמאַנן, דעססען אינזאַססע קיין געריננגערער וואַר, אלס דער דאַמאַלס אין זיינעם גלאַנצע שטעהענדע אונגאַרישע פֿינאַנצמיניסטער מעלכיאָר פֿאָן לאָניאַי, דער איינינע טאַגע פֿאָהער אויף זיינען סאַבאָלטשער בעזיטצונגען אנגעלאַנגט וואַר; פֿריידעשטראַהלענד איילטע זיבערמאַנן זיינעם האָהען בעזוכער ענטגעגען. דא ריעף איהם לאָניאַי צו: Sok baja lesz majd énvelem, édes Sichermann ur; mert én tanulni jöttem ide (זיא ווערדען נאַר פֿיעל מיט מיר צו טהון האבען בעסטער הערר זיבערמאַנן, דענן איך וויל עטוואַס לערנען ביא איהנען.) — אונד דער אונגארישע פֿינאַנצמיניסטער בליעב 2 טאַגע לאַנג ביא דעם יידישען אָקאָנאָמען אים „עטוואַס צו לערנען“.

* * *

וואָהרענד דעם טיסא-עסלארער פּראָצעססעס בענאַהם זיך גראַף לאָניאַי, דער וואָהרענד דיעזער צייט אָפֿט אין סאַבאָלטש פֿערוויילטע, שראָפֿף אונד צוריקהאַלטענד געגען דיא יודען, וואָהרענד ער פֿריהער דערען געזעללשאַפֿט פֿאָרמליך זוכטע. דיא יודען מערקטען דיא פֿעראַנדערונג, דאס בענעהמען דעם גראַפֿען טהאַט איהנען אים אינגערען וועה, אבער זיא שוויעגען, מיט פֿיעלען אנדערען איננערעבטיגקייטען אונד דעמיטהיגונגען פֿערשליקטען זיא אויך דיעזע. איינינע וואָכען פֿאָר דער פֿערהאַנדלונג ליעס דער גראַף איינען זיינער געוועזענען יידישען בעאַמטען, דען ער איינינע מאָנאַטע פֿאָהער ענטלאַססען האַטטע, צו זיך רופֿען אונד זעטצטע איהן וויעדער אין זיין אַמט איין, דער גראַף פֿערקעהרטע וויעדער פֿריינדליך מיט דען יודען, אלס אָב ניכטס געשעהען וואָרע. אלס דער גראַף איינמאַל אין גוטער לוינע וואַר, נאַהם זיך דער ערוואָהנטע בעאַמטע דיא פֿרייהייט, איהן איבער זיין פֿריהערעס בענעהמען צו בעפֿראַגען. דער גראַף גאַב דעם בעאַמטען פֿאָלגענדע האָכסט מערקווירדיגע ערקלאָרונג: „איך ערקונדיגטע מיך אנפֿאַנגס ביים יוסטיצמיניסטער, וואס אן דער זאַכע וואהרעס זייא, דא ער עס דאָך אם בעסטען וויססען מוס. דער מיניסטער ערקלאָרטע אויפֿס ענטשיעדענסטע דאס דיא יודען ווירקליך איינען ריטועללען מאָרד בעגאַנגען האַטטען, אונד שפּאָטער האָטטען זיך אללע יודען דאצו פֿערבונדען דורך דיא הערבייששאַפֿפֿונג איינער פֿאַלשען לייכע דיא ריכטער אירדע צו פֿיהרען. איך וואָללטע איינווענדונגען מאַכען, דענן איך קאָננטע דיעס דאָך אונמאָגליך גלויבען; דער מיניסטער זאַגטע מיר אבער, עס זייען בערייטס שלאַגענדע בעווייזע אין דען האָנדען דער ריכטער אונד באַלד ווירד זיך דיא גאַנצע שרעקליכע וואַהרהייט הערויסשטעללען. איך דורפֿטע נאַטירליך ניכט לאָנגער צווייפֿעלן, דא דער יוסטיצמיניסטער דיא וואַהרהייט דאָך וויססען מוסטע אונד איך האַבע מיך דאַמאַלס מיט צאָרן אונד אבשייא פֿאָן דען יודען אבגעווענדעט. עס פֿערפֿלאָססען יעדאָך וואָכען אונד מאָנאַטע אונד דיא וואַהרהייט שטעללטע זיך נאָך אימער ניכט הערויס. אונד אלס איך דאַנן ביא איינער געלעגענהייט דען יוסטיצמיניסטער וויעדער בעפֿראַגטע, איבערציינטע איך מיך אויס זיינען אנטוואָרטען, דאס איך פֿאָן איהם צום נאַררען געהאַלטען וואורדע, דאס ער פֿאָם פּראָזעסס-קאָרניש צום נאַררען געהאַלטען אונד דיעזער וויעדער פֿאָן באַרי צום נאַררען געהאַלטען וואורדע, אָב אויך באַרי פֿאָן יעמאַנדען צום נאַררען געהאַלטען וואורדע, ווייס איך ניכט, דאס אבער האַבע איך איינגעזעהען, דאס איך געגען דיא יודען אונגערעכט וואַר.“ גאַנץ אין דיעזעם זינגע האַט זיך איבריגענס גראַף לאָניאַי אויך פֿאָר מעהרערען נאָטאַביליטאָטען דער הויפּטשטאַדט געאייסערט, זאָ דאס אן דער פֿאַללען וואַהרהייט דיעזער ערקלאָרונג ניכט געצווייפֿעלט ווערדען דאַרף.

* * *

זייטענס דעם קאָניגליכען הויזעס וואורדע לאָניאַי אינסבעזאָנדערע וואָהרענד זיינער מיניסטערשאַפֿט מיט דעם גראָסטען פֿערטרויען בעעהרט. ער וואַר איין בעזאָנדערער ליעבלינג דער קאָניגין, קאָניג פֿערדינאַנד האַטטע איהן צו זיינעם טעסטאַמענטס-פֿאַללציעהער אויסערזעהען, אונד וואורדע ער היעפֿיר אין דעם טעסטאַמענטע מיט איינער קונסטפֿאָללען גאָלדענען אוהר אונד איינעם זאָבעל בעדאַכט. אין דעם ארבייטסצימער לאָניאַיס האַנגט אין פּראַכטפֿאָללעם ראַהמען דאס בילד דעם קאָניגס, אונטער וועלכעם דער קאָניג איינגענהאָנדיג דיא וואָרטע זעטצטע: „מיינעם פֿיעלגעליעבטען געטרייען — פֿראַנץ יאָזעף.“

פֿאָלליעטאָן.

דיא אָפּפֿער דער קאַבאַלא.

היסטאָרישער ראָמאַן אויס דעם 17-טען יאהרהונדערט.

(63-טע פֿאָרטזעטצונג.)

„צו דיר טרוג איך שטעטס הייסע ליעבע אים הערצען.“ שפּראַך סאַבאַטהאַי ווייטער. „קיינע יענער ביידען האַטטען מיך ערקאַננט, דוא אללײן האַסט עס. נור דוא פֿערשטעהסט מיך, נור אין דיר לעבע איך, נור דוא קאַננסט מיך בעגליקען. אונד ביזט דוא ניכט מעהר אים בעזיטץ דעם הייליגען יונגפֿרויענטהומס,) זאָ ווירד מיינע ליעבע דיך רייניגען אונד הייליגען, אונד דיא גאַטטין דעם מעססיאַס, דיא קאָניגין זיינעס רייכעס, ווירד ריין אונד הייליג זיין פֿאָר אללען. מיהורמאַה, עהע איך דען ענטשיידענדען שריטט טהוע אונד מיך ענטהיללע, רייכע מיר דיינע האַנד אונד גיב מיר דאס עהעפֿערשפּרעכען, דאַמיט איך פֿאָן דיינער ליעבע געשטאַרקט, פֿאָן דיינען קיססען איבערגליהט, פֿאָן דיינעם זעגען דורכדרונגען, מיינע בעשטיממונג ערפֿיללע.“

„הערר,“ פֿערזעטצטע מיהורמאַה, זיך פֿערניינענד, „איך בין נור דיינע מאַגד, קוים ווירדיג, דאס איך דיר דיענע. וועגן דוא אלס דער פּראַכטיגע שטערן יאַקאָבס איינזאַם אונד פֿלאַממענד איבער דען היממעל דאהין ציעהסט, זאָ בין איך ניכטס אלס דיא וואָלקע, דיא דיין ליכט לייכט בעשטראַהלט אונד מיט איינעם הויך פֿאָן ראָטהע בעזיימט. — דאָך דוא האַסט מיך דיינער ליעבע געווירדיגט, הערר; דוא ווילסט מיך האָך שטעללען פֿאָר אונזערעם פֿאָלקע. נימם סינען הייסעמפֿיהלטען דאנק, אבער פֿערגאָנגע מיר, דאס איך מיך ביז מאָרגען בעדענקע. ניכט, דאס איך דיינע ליעבע ניכט ערוויעדערטע, ראַבבי: איך בעטע דיך אן; אבער לאס מיך מיט מיר זעלבסט איינינ ווערדען ביז מאָרגען. געה הין, מייסטער, דיינעם גראָסען בערוף ענטגעגען; ערפֿיללע גאָטטעס ווילען! מיינע געבעטע זינד פֿיר דיך אונד ביא דיר! גאָטט זעגנע דיך!“

סאַבאַטהאַי פֿערזאַנק אין זינגען; איין טריבער שאַטטען פֿלאָג איבער זיינע ערסט הייטערע שטירן; דאָך ער שוויעג אונד ליעס דיא ביידען מאָדכען באַלד אללײן. גענען מיטטאַג קאַמען יאָזעף אונד עליאַה מיט איהרעם פֿאַטער פֿאָן איהרען געשאָפֿטסגאַנגען צוריק. סאַבאַטהאַי וואַר איינזאַם אין דיא געבירגע געגאַנגען אונד פֿאַסטעטע. מיהורמאַה באַט עליאַה אונבעמערקט אום איין וואָרט אונטער פֿיער אויגען. ער פֿיהרטע זיא אין דען האָפֿרוים.

„עליאַה,“ שפּראַך זיא מיט בעבענדער שטיממע. „איך וויעז דיך איינסט מיט דיינער ווערבונג אום מיך צוריק. דוא האַסט דיר קיין אנדערעס וויב געוואָהלט אונד מיך צייטהער אָפֿט מערקען לאססען, דאס דוא מיר שטעטס דיינע ליעבע בעוואַהרט האַסט. יעדזא האַט אללעס אן מיך אויסגעריכטעט, וואס דוא איהר אויפֿגעטראַגען. ביזט דוא נון נאָך געווילט, מיך אלס וויב אין דאס הויז דיינער עלטערן צו פֿיהרען, זאָ ביטטע איך מיך דיר היעמיט אן. דיא אומשטאַנדע האבען זיך געאָנדערט. טאַמאר בעדאַרף מיינער ניכט מעהר זאָ נאָטהיג, וויא דאַמאַלס. דיא צייט האַט איהרען שמערץ געמילדערט, אונד איהר פֿאַטער איזט צו איהר היגויס נאָך קאָרדעליאַ געצאָגען — וויא דיר בעקאַננט זיין ווירד — אונד האַט זיך איהר גאַנץ געווידמעט. זיא ווירד מיך נון ניכט מעהר מיט אונווילען אונד טרויריג-קייט ענטלאַססען; איך אבער קעהרע גערן אין דאס הויז צוריק, דאס איך געוואָהנט וואַר, אלס מיין עלטערליכעס אין סמירנא אנצוזעהען; דענן היער וואַר איך צוערסט אונד וואורדע אין דיעזען רייִמען גליקזאַם נייא געבאָרען, דיר אבער געהאָרע איך מיט פֿריידען אן, דענן דוא האַסט מיך פֿאָם שיפֿפֿע דעם בעטרינערישען גריעכען גערעטטעט.“ —

„געזעגנעט זייא דיא רעדע דיינעס מונדעס!“ ריעף עליאַה איבערראַשט אונד ענטציקט. „נון ווירד מיין טריבעס טרויריגעס לעבען וויעדער פֿאַרבע אונד לוסט געווינגען. אך, איך האַבע מיך דיינעטוועגען זעהר געהאָרמט! נון זאָ קאָממע, געליעבטע ברויט, דאס איך מיין אונאויסשפּרעכליכעס גליק מיינען עלטערן פֿערקינדיגע.“

„געוואָהרע מיר דיא ביטטע, דיעס ביז אויף מאָרגען צו פֿערשפּאַרען; איך האבע מיינע וויכטיגען גרינדע דאצו. מאָרגען זאָלל עס יעדערמאַנן ערפֿאַהרען.“ —

„איך געבע מיך גאַנץ אין דיינען ווילען. דוא ליכטער שטערן מיינעם לעבענס, דער זאָ פּלאָטצליך אויס נאַכטליכעם געוואָלק הערפֿאָרבריכט, דאס מיר וויינע שטראַהלען זאָ לאַנגע ענטצאָגען. וויא נענריסט אין דיינעם גלאַנצע גליקספּענדער, פֿריידענפֿערקינדער, דוא הערלד מיינער גרינענדען אונד בליהענדען ליעבע, פֿריהלינגסבאָטע, טייבע מיט דעם אָלצוויג!“ ער שלאָס זיא אין דיא ארמע אונד דריקטע גליהענדע קיססע אויף שטירן, וואַנגען אונד מונד דעס רייצענדען, ליעבליכען מאָדכענס; דאַנן פֿיהרטע ער זיא, שטיל זיין גליק אים הערצען טראַגענד, צו דען זייניגען צוריק, אונד אין זיסען ליעבעסטרייטען פֿערשטריך דער טאַג